

11.10.2024

Innspill til familie- og kulturkomiteen om statsbudsjettet 2025

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- Ber regjeringen komme tilbake med forslag om hvordan man kan sikre en mer forutsigbar og stabil finansiering av institusjonsbarnevernet i tråd med barnas rett til nødvendige tjenester.
- Bevilger tilstrekkelig midler til at kommunene kan ivareta både tiltak i barnevernet og det forebyggende arbeidet.
- Ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene.
- Innfører automatisk prisjustering av barnetrygden, slik at denne støtten ikke svekkes.

Statlig barnevern – kap. 855

Barneombudet er glade for at statlig barnevern styrkes med ca. 800 millioner kroner. Det er likevel en stor utfordring at tiltaksbruken styres ut ifra årlige budsjetter, ikke barnas behov.

Barnevernsloven er en rettighetslov, som gir barna rettskrav på ytelser, dersom vilkårene i loven er oppfylt. De siste årene er det mange barn som ikke har fått tiltak de har krav på utenfor hjemmet, og Bufetat har ved alt for mange anledninger brutt bistandsplikten. Dette kommer tydelig frem i en rapport fra Oslo Economics publisert i september 2024.¹ Rapporten slår fast at bruddene «i flere saker har medført alvorlige situasjoner, hvor kommunene vurderer at det har vært betydelig risiko for livet og helsen til de aktuelle barna og til personer rundt dem. Fra januar til juli 2024 har Bufetat rapportert om at 106 unike barn ikke har fått plasseringstiltak i tide. For 15 barn har Bufetat vurdert situasjonen som betydelig alvorlig eller svært alvorlig». Dette er uholdbart.

Barneombudet mener finansieringsmodellen for institusjonsbarnevernet må endres. Vi vil vise til at det undertiden foretas en områdegjennomgang, hvor rapporten skal legges frem desember 2024.

Barneombudet anbefaler at komiteen:

¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/eef556d483a847ad9ebd3e5aaafafe1a/gjennomgang-av-bufetats-ivaretagelse-av-bistandsplikten-pa-fosterhjem-og-institusjonsområdet.pdf>

- Ber regjeringen komme tilbake med forslag om hvordan man kan sikre en mer forutsigbar og stabil finansiering av institusjonsbarnevernet i tråd med barnas rett til nødvendige tjenester.

Midler til fullfinansiering av barnevernsreformen og forebygging – kap. 854

Barnevernsreformen setter høyere faglige og økonomiske krav til kommunen. En grunnleggende forutsetning for at kommunene når reformens målsetning er at de lykkes med det forebyggende arbeidet. Samtidig må kommunene ivareta barn og unge som har behov for omfattende og spesialiserte barnevernstiltak. Omstillingen er krevende og fordrer midler til både forebygging og kostbare tiltak.

Barneombudet har lenge vært bekymret for om kommuner (på grunn av høye egenandeler) velger bort dyre tiltak. Nedgangen i både omsorgsovertakelser og hjelpetiltak styrker vår bekymring.² I tillegg viser Bufdirs beregninger at kommunene har utgifter til statlige egenandeler med om lag 1,19 mrd kr årlig, mens de har fått en rammeoverføring med om lag 1,47 mrd kr. Dette gir et begrenset rom for å styrke forebyggende tjenester og det kommunale barnevernet i tråd med reformens mål.³ Barneombudet etterlyser en mer målrettet satsning på forebyggende tiltak, barnevernet og støttetjenester i kommunen.

Menon Economics leverte i desember 2023 første statusrapport i evalueringen av reformen.⁴ Funnene er bekymringsfulle og det vises blant annet til at det mangler en samlet forståelse i kommunene av hva som ligger i begrepene forebyggende arbeid og tidlig innsats. De anbefaler derfor at det utarbeides nasjonale retningslinjer/veiledning i tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene. Barneombudet støtter dette.

Barneombudet anbefaler derfor at komiteen:

- Bevilger tilstrekkelig midler til at kommunene kan ivareta både tiltak i barnevernet og det forebyggende arbeidet.
- Ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene.

Prisjustering av barnetrygden

Barneombudet mener at barnetrygden må prisjusteres. Barnetrygden er ett av de mest virkningsfulle tiltakene for å sikre at færre barn vokser opp i fattigdom.⁵ Det er positivt at regjeringen foreslår å videreføre tiltak som billigere barnehage og SFO, men disse tiltakene treffer kun småbarnsfamiliene. Prisjustering er derfor avgjørende for å sikre at også barnefamilier med eldre barn har tilstrekkelig forsørgerevne.

² Fra utgangen 2017 til 2022 har det vært en nedgang på 25 prosent på barn med hjelpetiltak og en halvering av omsorgsovertakelser

³ Se innspillet fra KS

⁴ <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2023-165-Evaluering-av-barnevernsreformen-Forste-statusmaling.pdf>

⁵ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-lever-i-familier-med-lavinntekt>

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid. Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Det er godt dokumentert at investering i barns oppvekst og utvikling vil spare samfunnet for betydelige menneskelige og økonomiske kostnader.⁶ Vi oppfordrer derfor komiteen til å styrke det forebyggende arbeidet, i tråd med Regjeringens ambisjon i perspektivmeldingen.

Stortingets særlige ansvar

Grunnloven og barnekonvensjonen forplikter staten til å sørge for at barn i Norge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse. At Stortinget har valgt å delegerer ansvaret for tjenester til kommunen, fritar ikke Stortinget for ansvaret.

Barnevernet er en av våre viktigste velferdstjenester, og myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Barnevernet har myndighet til å gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, og står i en særstilling blant våre kommunale tjenester. Det påhviler derfor Stortinget et særlig ansvar for å følge med på at alle kommunale barneverntjenester er rustet til å ivareta oppgavene de er satt til å utføre.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Mathias Nordmoen, mathias@barneombudet.no, 91812285

⁶ <https://heckmanequation.org/resource/the-heckman-curve/>